

Arv/generasjonsskifte: Noen sentrale problemstillinger

Publisert: 22.02.2017 kl 12:28

Oppdatert: 29.01.2020 kl 12:28

Hvem er arvinger, og hvilke muligheter har man til å endre på fordelingen av arv ved å opprette testament. Spesielt for barnløse ektefeller og samboere kan det være viktig å tenke testament.

[Arvefølgen uten testament fra arvelater](#) [Mulighet for å endre arvefølgen ved testament](#) [Barnløse ektefeller](#) [Samboere](#)

Arvefølgen uten testament fra arvelater

Dersom avdøde ikke etterlater seg testament, vil fordelingen av dødsboet følge arveloven. Her deler man inn arvingene i tre arvegangsklasser:

1. *Første arvegangsklasse*. Omfatter avdødes barn, og eventuelle livsarvinger til avdødes barn. Dette er "stammen" i treet, grønn gruppe i figuren nedenfor
2. *Annen arvegangsklasse*. Denne arvegruppe omfatter avdødes foreldre og deres direkte etterkommere. Gul gruppe i figuren nedenfor
3. *Tredje arvegangsklasse*. Denne omfatter avdødes besteforeldre og deres etterkommere ned til fettere og kusiner av avdøde. Barn av fettere og kusiner omfattes altså ikke av denne klassen

I tillegg kommer avdødes eventuelle ektefelle/samboer inn som en "joker" som står først i køen av arvingene.

Ektefellens/samboerens arv beregnes på følgende måte:

- Avdøde etterlater seg livsarvinger: Ektefelle arver $\frac{1}{4}$ av dødsboet, minimum 4 G. Samboer arver 4 G dersom samboerne har, har hatt eller venter barn sammen
- Avdødes nærmeste slektsarvinger er 2. arvegangsklasse: Ektefellen arver $\frac{1}{2}$ av dødsboet, minimum 6 G. Samboer har ingen arverett
- Dersom nærmeste slektsarvinger er 3. arvegangsklasse: Ektefellen er enearving. Samboer har ingen arverett

[For informasjon om grunnbeløpet trykk her.](#)

Det som blir igjen etter at eventuell ektefelle har mottatt sin arv, fordeles på følgende måte:

- Dersom det er arvinger i første arvegangsklasse i live, fordeles arven forholdsmessig mellom disse. Ingen i arvegangsklasse 2 eller 3 er arvinger
- Dersom det ikke er arvinger i første arvegangsklasse i live, trer andre arvegangsklasse inn som arvinger. Her fordeles arven likt mellom etterkommere etter far og etterkommere etter mor
- Dersom det ikke er arvinger i live verken i første eller andre arvegangsklasse, fordeles arven mellom slektninger i 3. arvegangsklasse. Merk at denne klassen stopper ved avdødes fettere og kusiner. Barn av fettere og kusiner har altså ikke arverett etter loven
- Dersom det ikke er noen arvinger i noen av de 3 arvegangsklassene i live, trer staten inn som arving.

Mulighet for å endre arvefølgen ved testament

Et testament kan delvis overstyre den slektsmessige delen av arven. Det er her noen forhold man må være klar over:

- Et testament kan ikke frata ektefellen hans/hennes minste arv på 4G/6G, med mindre ektefelle skriftlig har godkjent dette på forhånd. For samboere med felles barn kan arven til lengstlevende samboer (4 G) avgrenses ytterligere ved testament, dersom samboeren på forhånd har orientert sin partner om denne disposisjonen
- Skal ektefellens arv begrenses til 4G/6G, må ektefellen være orientert om dette på forhånd
- Livsarvinger har arverett – til pliktdelsarv etter særskilte regler. Denne er i utgangspunktet på 2/3 av det avdøde etterlater seg, men ektefellens arv går foran livsarvingers pliktdelsarv. Pliktdelsarven kan begrenses oppad til 1 mill pr. arving ved testament.

Desto større verdier man etterlater seg, desto større muligheter har man for å disponere over verdiene ved testament. Er man ugift og barnløs, kan man styre over hele sin formue ved testament.

Barnløse ektefeller

Mange mener at arveloven er litt i utakt med folks alminnelige rettsoppfatning når det gjelder barnløse ektefeller. Dersom en av ektefellene dør, og han/hun ikke har opprettet noe testament, vil gjenlevende ektefelle i utgangspunktet ikke være enearving. Ektefellen arver kun halvparten av dødsboet, dersom avdøde etterlater seg slektsarvinger i 2. arvegangsklasse. Ektefellen kan velge å sitte i uskiftet bo, men har da noe begrenset råderett over de verdier som inngår i uskifteboet. Ektefellen kan bare testamentstyre halvparten av verdiene i uskifteboet. Skal ektefellen gifte seg på nytt, må han gjennomføre et skifte overfor avdødes slektninger.

For å sikre gjenlevende ektefelle full arverett etter førstavdøde, bør ektefellene opprette et gjensidig testament der lengstlevende sikres full arverett etter førstavdøde. Det er et par forhold man skal være på vakt overfor ved oppretting av slike testamenter:

1. Testamentet bør inneholde bestemmelser om lengstlevendes råderett over sine eiendeler, både i live og ved testament
2. Testamentet bør videre si noe om fordelingen av boet etter at lengstlevende er gått bort, dersom lengstlevende selv ikke har opprettet testament

Personer som overtar boet etter sin ektefelle i henhold til et gjensidig testament, er ofte av den oppfatning at førstavdødes slektninger er ute av bildet, og at det kun er lengstlevendes slektsarvinger som er de lovmessige arvingene den dagen lengstlevende går bort.

Dersom lengstlevende selv ikke har opprettet et nytt testament, og det gjensidige testamentet ikke sier noe om hvordan fordelingen av boet skal være når lengstlevende selv går bort, vil arven deles likt mellom førstavdødes og lengstlevendes slektsarvinger i henhold til arveloven § 67 punkt 3. Dette gjelder dersom lengstlevende ikke har giftet seg på nytt.

Samboere

Det kommer stadig små lovmessige drypp fra Stortinget som gjør etablerte samboere mer og mer likestilt med ektefeller. Det er i dag likevel et godt stykke igjen til de arvemessige forhold for samboere kan sies å være sidestilt med ektefeller.

Samboere uten felles barn har i dag ingen arverett etter hverandre. For å sikre slik arverett, må de opprette et testament der lengstlevende tilgodeses av førstavdøde.

Formuesordningen "felleseie" eksisterer ikke for samboere. Alle eiendeler eies av samboerne på samme måte som forholdet er i et ekteskap med fullt særeie. Ved oppbrudd av samboerskapet (ved død eller ved at samboere flytter fra hverandre) vil hver av partene beholde de formuesobjektene de er reelle eiere av.

Med virkning fra 1. juli 2009 har samboere med felles barn (og som har hatt eller venter felles barn) begrenset arverett etter hverandre. Med samboere forstår man her 2 personer som lever sammen i et ekteskapslignende forhold. Lengstlevende samboer har da rett til å arve 4 G fra sin avdøde partner. Lengstlevende samboer har også rett til å sitte i uskiftet bo med

følgende av avdødes eiendeler:

- Felles bolig og innbo
- Bil og fritidseiendom med innbo som tjente til felles bruk for samboerne

Retten til uskifte betinger også at lengstlevende samboer ikke sitter i uskifte fra et tidligere ekteskap eller samboerforhold.

For å lese mer om arv og generasjonsskifte og KPMGs tjenester innen området, [trykk her](#).

Om KPMG

Hold deg oppdatert

Redaktør for Verdt å vite

© 2020 KPMG AS and KPMG Law Advokatfirma AS, Norwegian limited liability companies and member firms of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity. All rights reserved.

The KPMG name and logo are registered trademarks or trademarks of KPMG International.